

01-15

**Узагальнення
практики розгляду Київським окружним адміністративним судом
впродовж 2016 року адміністративних справ з приводу адміністрування
приводу адміністрування податків, зборів, платежів, а також контролю
за дотриманням вимог податкового законодавства, зокрема зі спорів
щодо місцевих податків і зборів, крім єдиного податку**

Узагальнення здійснено згідно плану роботи Київського окружного адміністративного суду на перше півріччя 2017 року.

Об'єктом дослідження були судові рішення Київського окружного адміністративного суду, прийняті суддями упродовж 2016 року у справах з приводу адміністрування податків, зборів, платежів, а також контролю за дотриманням вимог податкового законодавства, зокрема зі спорів щодо місцевих податків і зборів, крім єдиного податку та статистичні показники розгляду даної категорії справ Київським окружним адміністративним судом.

Метою даного узагальнення є виявлення проблемних питань, що виникають під час розгляду та вирішення справ зазначеної категорії, найбільш характерних порушень чи неправильного застосування норм матеріального та процесуального права, що регламентують вирішення таких спорів, вивчення причин їх виникнення та виявлення шляхів їх усунення, а також забезпечення однакового та правильного застосування норм матеріального та процесуального права.

1. Судову практику досліджуваної категорії справ характеризують такі статистичні показники.

За період з 01.01.2016 по 31.12.2016 Київським окружним адміністративним судом розглянуто 92 справи та матеріали позовних заяв, що стосуються адміністрування податків, зборів, платежів, а також контролю за дотриманням вимог податкового законодавства, зокрема зі спорів щодо місцевих податків і зборів, крім єдиного податку.

За результатами розгляду:

- постановлено **19** ухвал про повернення позовної заяви;
- 2 позовні заяви залишено без розгляду на підставі статті 155 Кодексу адміністративного судочинства України;
- **71** справу розглянуто з ухваленням постанови, з них із задоволенням позову – **57**.

Впродовж 2016 року в апеляційному порядку оскаржено 41 рішення КОАС, у справах зі спорів зазначеної категорії, *переглянуто* по суті рішення у 14-ти справах. За результатами перегляду судових рішень КОАС судом апеляційної інстанції:

скасовано – 6 постанов (42,9% від загальної кількості оскаржених судових рішень);

залишено без змін – 8 постанов (57,1%).

Скасовані КААС постанови КОАС у наступних справах: 810/5786/15, 810/5616/15, 810/294/16, 810/650/16, 810/696/16, 810/620/16);

залишені без змін КААС постанови КОАС у справах: 810/5876/15, 810/298/16, 810/855/16, 810/2136/16, 810/2453/16, 810/2454/16; 810/2191/16, 810/2661/16.

Щодо *касаційного оскарження* судових рішень КОАС у справах зі спорів з приводу з приводу адміністрування податків, зборів, платежів, а також контролю за дотриманням вимог податкового законодавства, зокрема зі спорів щодо місцевих податків і зборів, крім єдиного податку, то впродовж 2016 року ВАСУ було *витребувано* з КОАС для перегляду в касаційній інстанції 5 адміністративних справ названої категорії, та станом на 31 грудня 2016 року до КОАС витребувані справи не повертались.

2. Аналіз судової практики показав, що у переважній більшості спори, пов'язані з адмініструванням податків, зборів, платежів, а також контролю за дотриманням вимог податкового законодавства, зокрема зі спорів щодо місцевих податків і зборів, які стосувались звернень платників податків з вимогами про визнання протиправними та скасування податкових повідомлень-рішень, відповідно до яких таким платникам нараховувалась сума транспортного податку у розмірі 25000 грн.

При вирішенні справ досліджуваної категорії судді керувалися, зокрема:

- Конституцією України;
- Податковим кодексом України;
- Кодексом адміністративного судочинства України;
- Законом України від 21.05.1997 №280/97-ВР "Про місцеве самоврядування в Україні" (надалі – ЗУ "Про місцеве самоврядування в Україні");
- Законом України від 28.12.2014 №71-VIII "Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо податкової реформи";
- Указом Президента України від 10.06.1997 № 503/94 "Про порядок

офіційного оприлюднення нормативно-правових актів та набрання ними чинності”.

Законодавчим актом, який регулює відносини, що виникають у сфері справляння податків і зборів, зокрема, визначає вичерпний перелік податків та зборів, що справляються в Україні, та порядок їх адміністрування, платників податків та зборів, їх права та обов'язки, компетенцію контролюючих органів, повноваження і обов'язки їх посадових осіб під час здійснення податкового контролю, а також відповідальність за порушення податкового законодавства є Податковий кодекс України від 02.12.2010 №2755-VI (надалі – ПК України).

У відповідності до п.п.8.1 та п.п. 8.3 ст.8 ПК України в Україні встановлюються загальнодержавні та місцеві податки та збори. До місцевих належать податки та збори, що встановлені відповідно до переліку і в межах граничних розмірів ставок, визначених цим Кодексом, рішеннями сільських, селищних і міських рад у межах їх повноважень, і є обов'язковими до сплати на території відповідних територіальних громад.

Згідно із п.п.10.1, 10.2 ст.10 ПК України до місцевих податків належить податок на майно, який в силу ст.265 ПК України складається з податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки; транспортного податку; плати за землю.

Відповідно до п.п.12.1.2 п.12.1 ст.12 ПК України Верховна Рада України встановлює на території України загальнодержавні податки та збори і визначає перелік місцевих податків та зборів, установа яких належить до компетенції сільських, селищних та міських рад.

Підпунктами 12.3.1, 12.3.2 п.12.3 ст.12 ПК України визначено, що сільські, селищні, міські ради в межах своїх повноважень приймають рішення про встановлення місцевих податків та зборів.

Встановлення місцевих податків та зборів здійснюється у порядку, визначеному цим Кодексом. При прийнятті рішення про встановлення місцевих податків та зборів обов'язково визначаються об'єкт оподаткування, платник податків і зборів, розмір ставки, податковий період та інші обов'язкові елементи, визначені статтею 7 цього Кодексу з дотриманням критеріїв, встановлених розділом XII цього Кодексу для відповідного місцевого податку чи збору.

Підпунктом 12.3.4 п.12.3 ст.12 ПК України визначено, що рішення про встановлення місцевих податків та зборів офіційно оприлюднюється відповідним органом місцевого самоврядування до 15 липня року, що передуює бюджетному періоду, в якому планується застосування встановлених місцевих податків та зборів або змін (плановий період). В іншому разі норми відповідних рішень застосовуються не раніше початку бюджетного періоду, що настає за плановим періодом.

Пунктом 1 Указу Президента України “Про порядок офіційного оприлюднення нормативно-правових актів та набрання ними чинності” від

10.06.1997 № 503/97 (далі – Указ № 503) встановлено, що закони України, інші акти Верховної Ради України, акти Президента України, Кабінету Міністрів України не пізніше як у п'ятнадцятиденний строк після їх прийняття у встановленому порядку і підписання підлягають оприлюдненню державною мовою в офіційних друкованих виданнях.

Офіційними друкованими виданнями є: “Офіційний вісник України”; газета “Урядовий кур'єр”.

Офіційними друкованими виданнями, в яких здійснюється офіційне оприлюднення законів та інших актів Верховної Ради України, є також газета “Голос України”, “Відомості Верховної Ради України”, інформаційний бюлетень “Офіційний вісник Президента України”.

Згідно із п. 3, 4 Указу № 503 громадяни, державні органи, підприємства, установи, організації під час здійснення своїх прав і обов'язків повинні застосовувати закони України, інші акти Верховної Ради України, акти Президента України і Кабінету Міністрів України, опубліковані в офіційних друкованих виданнях або одержані у встановленому порядку від органу, який їх видав.

Нормативно-правові акти Верховної Ради України і Президента України набирають чинності через десять днів з дня їх офіційного оприлюднення, якщо інше не передбачено самими актами, але не раніше дня їх опублікування в офіційному друкованому виданні.

Так, зокрема, позиція щодо обов'язковості застосування законів України з дати набрання ними чинності і за умови не визнання їх неконституційними, висловлена Вищим адміністративним судом України в Ухвалі від 21.12.2011 (справа № с-216700/08).

Згідно із п.24 ч.1 ст.26 Закону України “Про місцеве самоврядування в Україні” виключно на пленарних засіданнях сільської, селищної, міської ради вирішуються такі питання: встановлення місцевих податків і зборів, відповідно до ПК України.

Копія прийнятого рішення про встановлення місцевих податків чи зборів надсилається у десятиденний строк з дня оприлюднення до контролюючого органу, в якому перебувають на обліку платники відповідних місцевих податків та зборів.

Відповідно до п. 12.5 ст. 12 ПК України офіційно оприлюднене рішення про встановлення місцевих податків та зборів є нормативно-правовим актом з питань оподаткування місцевими податками та зборами, який набирає чинності з урахуванням строків, передбачених підпунктом 12.3.4 цієї статті.

Положення ч. 5 ст. 59 Закону України "Про місцеве самоврядування в Україні" передбачають, що акти органів та посадових осіб місцевого самоврядування нормативно-правового характеру набирають чинності з дня їх офіційного оприлюднення, якщо органом чи посадовою особою не встановлено пізніший строк введення цих актів у дію.

Законом України "Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо податкової реформи" від 28.12.2014 №71-VIII внесено зміни до ПК України, які набрали чинності з 01.01.2015.

Відповідно до п. 267.1.1. ст. 267 ПК України платниками транспортного податку є фізичні та юридичні особи, в тому числі нерезиденти, які мають зареєстровані в Україні згідно з чинним законодавством власні легкові автомобілі, що відповідно до підпункту 267.2.1 пункту 267.2 цієї статті є об'єктами оподаткування.

Згідно із пп. 267.2.2 п. 267.2 ст. 267 ПК України об'єктом оподаткування є легкові автомобілі, які використовувалися до 5 років і мають об'єм циліндрів двигуна понад 3000 куб. см. Базою оподаткування є легковий автомобіль, що є об'єктом оподаткування.

Законом від 24.12.2015 змінено редакцію підпункту 267.2.1 ПК України, яка викладена наступним чином: об'єктом оподаткування є легкові автомобілі, з року випуску яких минуло не більше п'яти років (включно) та середньоринкова вартість яких становить понад 750 розмірів мінімальної заробітної плати, встановленої законом на 1 січня податкового (звітного) року.

Ставка податку встановлюється з розрахунку на календарний рік у розмірі 25000 гривень за кожен легковий автомобіль, що є об'єктом оподаткування, а базовий податковий (звітний) період дорівнює календарному року.

Відповідно до п. 267.6.3. ст. 267 ПК України з 1 квітня 2015 року органи внутрішніх справ зобов'язані щомісяця у десятиденний строк після закінчення календарного місяця подавати контролюючим органам відомості, необхідні для розрахунку та справляння податку фізичними та юридичними особами, за місцем реєстрації об'єкта оподаткування станом на перше число відповідного місяця.

Форма подачі інформації встановлюється центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну фінансову політику.

Згідно із п. 267.6.4. ст. 267 ПК України платники податку — юридичні особи самостійно обчислюють суму податку станом на 1 січня звітного року і до 20 лютого цього ж року подають контролюючому органу за місцем реєстрації об'єкта оподаткування декларацію за формою, встановленою у порядку, передбаченому статтею 46 цього Кодексу, з розбивкою річної суми рівними частками поквартально.

Щодо об'єктів оподаткування, придбаних протягом року, декларація юридичною особою — платником подається протягом місяця з дня виникнення права власності на такий об'єкт, а податок сплачується починаючи з місяця, в якому виникло право власності на такий об'єкт.

У разі переходу права власності на об'єкт оподаткування від одного власника до іншого протягом звітного року податок обчислюється попереднім власником за період з 1 січня цього року до початку того місяця, в якому він втратив право власності на зазначений об'єкт оподаткування, а новим власником — починаючи з місяця, в якому він набув право власності на цей об'єкт.

Щодо фізичних осіб, то обчислення суми податку з об'єкта/об'єктів оподаткування, які їм належать і зареєстровані в Україні, здійснюється контролюючим органом за місцем реєстрації платника податку на підставі відомостей, необхідних для розрахунку податку, отриманих від органів внутрішніх справ.

Контролюючий орган надсилає податкове повідомлення-рішення новому власнику після отримання інформації про перехід права власності.

За об'єкти оподаткування, придбані протягом року, податок сплачується пропорційно кількості місяців, які залишилися до кінця року, починаючи з місяця, в якому проведено реєстрацію транспортного засобу.

У разі спливу п'ятирічного віку легкового автомобіля протягом звітного року податок сплачується за період з 1 січня цього року до початку місяця, наступного за місяцем, в якому вік такого автомобіля досяг (досягне) п'яти років.

Податкове/податкові повідомлення-рішення про сплату суми/сум податку та відповідні платіжні реквізити надсилаються (вручаються) платнику податку контролюючим органом за місцем його реєстрації до 1 липня року базового податкового (звітного) періоду (року) (пп. 267.6.2 п. 267.6 ст. 267 ПК України).

Згідно з пп. 267.8.1 п. 267.8 ст. 267 ПК України транспортний податок сплачується фізичними особами - протягом 60 днів з дня вручення податкового повідомлення-рішення.

Відповідно до п.п. 267.7.1. ст. 267 ПК України податок сплачується за місцем реєстрації об'єктів оподаткування і зараховується до відповідного бюджету згідно з положеннями Бюджетного кодексу України.

Як свідчать статистичні дані, у 2016 році в практиці Київського окружного адміністративного суду переважали рішення про задоволення позовів зі спорів щодо місцевих податків і зборів платників податків про визнання протиправними та скасування податкових повідомлень-рішень (80%).

Прикладом може бути справа 810/498/16 за позовом Масича М. М. до Броварської об'єднаної державної податкової інспекції Головного управління ДФС у Київській області про визнання протиправним та скасування податкового повідомлення-рішення.

Суд при вирішенні спору виходив із таких міркувань, що податкові зобов'язання по місцевому податку можуть визначатися податковим органом лише в разі, якщо міська рада своїм рішенням встановила цей місцевий податок. При цьому, визначення податкових зобов'язань з місцевого податку розпочинається не раніше, ніж настання наступного бюджетного періоду (року), що настає за періодом (роком), в якому прийняте відповідне рішення міської ради.

Аналогічні приписи містить і п.п. 4.1.9 п. 4.1 ст. 4 ПК України, відповідно до якого одним із принципів податкового законодавства є стабільність, коли зміни до будь-яких елементів податків та зборів не можуть вноситися пізніше як за шість місяців до початку нового бюджетного періоду, в якому будуть діяти нові правила та ставки. Податки та збори, їх ставки, а також податкові пільги не можуть змінюватися протягом бюджетного року.

Згідно із ст. 3 Бюджетного кодексу України, бюджетний період для всіх бюджетів, що складають бюджетну систему України, становить один календарний рік, який починається 1 січня кожного року і закінчується 31 грудня того ж року.

Таким чином, бюджетний період, в якому починає застосовуватися транспортний податок на території Літківської сільської ради Броварського району Київської області є 2016 рік.

Отже, правила стосовно визначення податкового зобов'язання стосовно транспортного податку у розмірі 25000,00 грн. за легкові автомобілі, які використовувалися до 5 років і мають об'єм циліндрів двигуна понад 3000 куб. см., встановлені ст. 267 ПК України (з урахуванням приписів підпункту 12.3.4 пункту 12.3 ст. 12 та пп. 4.1.9 п. 4.1 ст. 4 цього Кодексу) не можуть застосовуватися раніше 2016 року.

Відповідно до ч. 2 ст. 19 Конституції України, органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією України та законами України.

Відповідно до пп. 21.1.4 п. 21.1 ст. 21 ПК України, посадові, особи контролюючих органів зобов'язані не допускати порушень прав та охоронюваних законом інтересів громадян, підприємств, установ, організацій.

А тому у зазначеній справі суд дійшов висновку про те, що податковий орган неправомірно нарахував позивачу транспортний податок у розмірі 25000 грн. та скасував оскаржуване податкове повідомлення-рішення.

Але є і такі спори, у задоволенні позовних вимог яких судом було відмовлено (20%).

Характерним прикладом розгляду такого спору може бути справа **810/5786/15** за позовом Черкашневої С.М., яка звернулась до Київського окружного адміністративного суду з позовом до Ірпінської об'єднаної державної податкової інспекції Головного управління Державної фіскальної служби у Київській області про визнання протиправним та скасування податкового повідомлення-рішення.

У цій справі суд встановив, що Черкашнева С.М. є власником автомобіля марки Volkswagen модель Touareg, 2011 року випуску, з об'ємом двигуна 3597 куб. см. Від Бучанської міської ради Київської області на адресу позивача надійшов лист № 430/15-д від 10.11.2015, в якому позивачу було повідомлено про необхідність сплати транспортного податку, який нарахований Черкашневій С.М у відповідності до податкового повідомлення-рішення.

Позивач, не погоджуючись з вказаним податковим-повідомленням рішенням звернувся до суду з вимогою про його скасування.

Суд, відмовляючи в задоволенні позову, зазначив, що органи місцевого самоврядування уповноважені приймати рішення щодо встановлення місцевих податків, у тому числі, і транспортного податку. Разом з тим, рішення органу місцевого самоврядування не може вплинути на підстави нарахування та обов'язок особи як платника податку, здійснювати сплату транспортного податку, які прямо встановлені законодавцем в межах ст. 267 ПК України.

Так, суд вказав, що транспортний податок та всі його складові елементи були встановлені Законом № 71, у зв'язку з чим наявність або відсутність рішення органу місцевого самоврядування про встановлення

місцевого податку, яке фактично дублює положення Податкового кодексу, не впливає на обов'язок власника об'єкта оподаткування, визначеного в підпункті 267.2.1 пункту 267.2 статті 267 ПК України, по сплаті відповідного податку безпосередньо на підставі норм ПК України.

Таким чином, суд дійшов висновку про те, що оскаржуване податкове повідомлення-рішення прийнято відповідачем правомірно та відповідає вимогам податкового законодавства, а тому підстави для його скасування відсутні.

Позивач, не погодившись із рішенням першої інстанції, подав апеляційну скаргу, посилаючись на порушення судом норм матеріального права, що призвело до неправильного вирішення справи.

Перевіривши повноту встановлення окружним адміністративним судом фактичних обставин справи та правильність застосування ним норм матеріального і процесуального права, Київський апеляційний адміністративний суд дійшов висновку про скасування постанови КОАС та задоволення позову.

При цьому суд зазначив, що нарахування податковим органом транспортного податку у 2015 році на підставі рішення Бучанської міської ради Київської області "Про встановлення ставки транспортного податку на території міста Буча" № 2056-65-VI від 29.01.2015 є безпідставним, оскільки п.п. 12.3.4 п. 12.3 ст. 12 ПК України передбачено, що рішення про встановлення місцевих податків та зборів офіційно оприлюднюється відповідним органом місцевого самоврядування до 15 липня року, що передує бюджетному періоду, в якому планується застосування встановлюваних місцевих податків та зборів або змін (плановий період).

У зв'язку з цим, нарахування контролюючими органами транспортного податку можливо тільки з 01.01.2016. Проведений аналіз судових рішень КОАС вказує на те, що основними причинами скасування судових рішень є неправильне застосування норм матеріального та процесуального права.

З аналізу практики розгляду Київським окружним адміністративним судом справ, пов'язаних з адмініструванням податків, зборів, платежів, а також контролю за дотриманням вимог податкового законодавства, зокрема зі спорів щодо місцевих податків і зборів, вбачається, що судом у переважній більшості приймаються законні та обґрунтовані рішення на підставі повного та всебічного з'ясування обставин справи.

Однак, більш повний системний аналіз причин скасування та зміни судових рішень, можливо буде провести лише після повернення більшої кількості судових справ, розглянутих КОАС, з апеляційного та касаційного суду.

Висновки та пропозиції

З метою однакового та правильного застосування норм чинного законодавства, якими врегульовано спірні правовідносини, вважаємо за необхідне:

1. Довести дане узагальнення до відома суддів КОАС та обговорити його на зборах суддів;
2. Під час розгляду даної категорії справ враховувати судову практику КААС та Вищого адміністративного суду України.

**Суддя Київського
окружного адміністративного суду**

В.І. Лисенко